

Vonnegut, Kurt: Kékszakáll

1. kép leírása

Két, oda nem illő tárgy is volt a francia hálósobában, mindkettő Gregory festménye. A kandalló feletti kép a Robinson Crusoe-nak azt a pillanatát ábrázolta, amikor a hajótörött narrátor egy emberi lábnyomot pillant meg ama sziget partján, amelynek hite szerint ő volt az egyetlen lakója.

2. kép leírása

A szekreter feletti kép pedig azt a pillanatot ábrázolta, amikor Robin Hood és Little John, e két ellenség, akikből majd a legjobb barátok válnak, találkoznak egy patakot átívelő farönk közepén, mindketten husáanggal felfegyverkezve, és egyik sem hajlandó meghátrálni, hogy a másik oda tudjon jutni, ahová annyira igyekeznek. Persze Robin Hood az, aki a vízben köt ki.

3. kép leírása

– Azt az egyet, ami tényleg tetszett, eladta.

– Melyik volt az? – kérdeztem. ...

– Amelyiken két fekete kisfiú és két fehér kisfiú volt. – mondta.

Összevissza kutattam az agyamban egy olyan kép után, amely itt volt a házban, és élénk képzeletű és egyszerű ember ilyen módon érthette félre. Melyiken volt két fekete paca és két fehér paca? Úgy hangzik, mintha valami Rothko lenne.

De aztán rájöttem, hogy arról a festményről beszél, amelyet sohasem tartottam a gyűjteményem darabjának, pusztán csak emléknak. Nem más festette, mint Dan Gregory! Folyóirat illusztráció volt, egy Booth Tarkington-novellához, amely két fehér és két fekete, tíz év körüli kisfiú találkozásáról szól egy közép-nyugati város sikátorában, nem ebben a században, hanem az előzőben.

A képen nyilvánvalóan azt latolgatják, lehetnének-e játszótársak, vagy jobb, ha külön úton járnak.

4. kép leírása

Gregory leglátványosabb illusztrációja a darab legvégét ábrázolta, amikor a főszereplő, Nóra kilép kényelmes házának kapuján, hátrahagyva középosztálybeli férjét és gyermekeit és szolgáit, kijelentve, hogy meg kell találnia valódi lényét kint, a való világban, és csak azután lehet belőle erős feleség és anya.

5. kép leírása

Sosem adott címet a festménynek, de manapság Mágikus ablak címen ismeri mindenki. A kép egy keskeny kis sáv kivételével tipikus festékszóróval készült Ktchen-festmény: keringő űrállomásról látható, fényes színekben játszó ciklonrendszer, vagy aminek az ember éppen nevezni akarja. Ám ha gondosan megfigyeljük azt a keskeny sávot, kiderül, hogy John Singer Sargent egész alakos Madame X portréja címűképének fejre állított másolata, a híres tejfehér vállával, meg a síugrósánc-orrával, és így tovább.

6. kép

Emlékeztetőül: egy két és fél méter magas és húsz méter hosszú festmény jobbszélső végén álltunk. A fényszórók felkapcsolásakor a perspektivikus rövidülés következtében egy látszólagos háromszöggé összenyomott képet fogunk látni, amelynek a rendes két és fél méter a magassága, de csupán másfél méter a szélessége. Ebből a nézőpontból nem lehetett megmondani, mi van valójában a festményen, hogy a festmény egyáltalán miről szól. ...

Amikor közepre értünk, es tőlünk mindkét irányban tíz-tíz méter húzódott a festményből, megengedtem neki, hogy kinyissa a szemet.

Egy gyönyörű, tavaszi, zöldellő völgy peremen álltunk. Pontos számadat szerint ötezer-kétszáz-tizenkilenc ember volt velünk a völgy peremen, meg alattunk, a völgyben. A legnagyobb ember cigarettányi méretű volt, a legkisebb légyiszoknyi. Itt-ott tanyaházak voltak, es egy középkori őrtorony romjai, tőlünk nem messze. A kép olyan valóság-hű volt, hogy fénykép is lehetett volna.

– Hol vagyunk? – kérdezte Circe Berman.

– Ahol akkor voltam – feleltem –, amikor hajnalodott, es aznap ért véget Európában a második világháború.

Átlagosan a festmény minden négyzetdeciméterére esik egy pontosan megrajzolt második világháborús túlélő. A csűrben elhelyezett számos nagyítóüveg valamelyikén keresztül vizsgálva még a messzeségben lévő, légyiszoknál nem nagyobb alakok is koncentrációs táborok áldozatainak bizonyulnak, vagy ilyen-olyan országból származó hadifoglyoknak, vagy ilyen-olyan német oldalon harcoló katonai egység tagjainak, vagy helyi földműveseknek es családtagjaiknak, vagy elmeógyógyintézetekből kiszabadult bolondoknak es így tovább es így tovább. A kép minden egyes figurájához, akármilyen kicsike, tartozik egy háborús történet. Kitaláltam egy történetet, aztán megfestettem azt a személyt, akivel megtörtént.

– Maga is ott van? – kérdezte.

Megmutattam magamat alul, közvetlenül a padló felett. A cipőm orrával mutattam oda. Ez volt a legnagyobb figura, akkora volt, mint egy cigaretta. A több ezer alak közül ez volt az egyetlen, amelyik, hogy úgy mondjam, háttal áll a kamerának. A negyedik es ötödik tábla közötti vágat

végigfutott a gerincemen, es elválasztotta a hajamat. A vágatot Rabo Karabekian lelkének is lehetett tekinteni.

– Ez az ember, aki a lábába kapaszkodik, úgy néz fel magára, mint az Istenre – mondta.

– Tüdőgyulladásban haldoklik, és két órán belül meg fog halni – mondtam. – Kanadai bombázópilóta, akit egy magyarországi olajmező felett lőttek le. Nem tudja, ki vagyok. Nem is látja az arcomat. Nem lát mást, csak sűrű ködöt, ami nincs ott, és azt kérdezi tőlem, otthon vagyunk-e már.

– És maga mit mond neki? – kérdezte.

– Maga mit mondana neki? – kérdeztem vissza. – Azt mondom: „Igen! Otthon vagyunk! Otthon vagyunk!”

– Ki ez a férfi, ebben a nevetséges öltözékben? – kérdezte.

– Ez egy koncentrációs tábor őre, aki eldobta az SS-egyenruháját. Ezt a ruhát egy madárijesztőről lopta le – mondtam. Rámutattam a koncentrációs tábor foglyainak egy csoportjára, a jelmezes őrtől távolabb. Sokan közülük a földön haldoklottak, mint a kanadai bombázópilóta. – ő hozta ezeket az embereket a völgybe, és magukra hagyta őket, de nem tudja, most hova menjen. Bárki, aki elfogja, tudni fogja, hogy az SS-hez tartozott, mert az azonosítási száma a bal felső karjába van tetoválva.

– Es ez a kettő? - kérdezte.

– Jugoszláv partizánok - mondtam.

– És ez? - kérdezte.

– Marokkói szpáhi főtörzsőrmester, Észak-Afrikában esett fogságba - mondtam.

– Es ez, akinek pipa van a szájában? - kérdezte.

– Skót vitorlázópilóta, a partraszállás napján esett fogságba - mondtam.

– Egyszerűen mindenhol vannak itt, ugye? - kérdezte.

– Itt van egy gurkha - mondtam -, egészen Nepálból. És ez a géppuskás osztag német egyenruhában, ezek ukránok, akik meg a háború elején átálltak. Amikor az oroszok végül elérik a völgyet, mindnyájukat felakasztják. Vagy lelövik.

– Mintha egyetlen nő sem lenne - mondta.

– Nézze meg közelebbről! - mondtam. - A koncentrációs táborból szabadult emberek fele, meg az elmeegógyintézetekből való emberek fele is nő. Csak már nem néznek ki valami nőiesen. Nem olyanok, hogy filmsztárnak nevezhetné őket az ember.

– Mintha egyetlen egészséges nő sem lenne - mondta.

–Ez se m igaz - mondtam. - Mindkét szélén találhat egészségeseket is, az alsó sarokban.

Elmentünk a jobb oldali széléhez, hogy megnézzé.

– Úristen – mondta –, olyan, mint egy természettudományi múzeum ábrája! – Tényleg olyan volt. A kép mindkét végén alul egy-egy tanyaház volt, mindkettő felszerelve, mint egy apró

erőd, magas kapuik bezárva, a jószág az udvarban. És sematikus metszetet készítettem az alattuk lévő földről, hogy látni lehessen a pincejüket is, épp ahogyan egy múzeumi ábra feltarja az állatok föld alatti odúinak titkait. ...

– Van címe a képnek? – kérdezte.

– Igen, van. – mondtam.

– És mi az? – kérdezte.

És én azt mondtam:

– „Most a nőkön a sor”

A képről további részletek találhatóak a műben.